

İSKOÇYA ULUSAL MİMARLIK POLİTİKASI

*İngiltere’de 1997 yılında Tony Blair’in liderliğindeki İşçi Partisinin genel seçimleri kazanmasının ardından Birleşik Krallığı oluşturan bölgelerden İskoçya ve Galler’de daha özerk bir yapılanmaya gidilmesi kararı alındı. 11 Eylül 1997’de İskoçya’da yapılan referandumda halka bir İskoç Parlamentosu isteyip istemedikleri soruldu ve halkın büyük çoğunluğu İskoç Parlamentosuna evet dedi. 1998’de bazı yetki ve sorumluluklar İskoç Parlamentosuna devredildi. 6 Mayıs 1999’da yapılan ilk İskoç genel seçimleri sonucunda 129 üyeli İskoçya Parlamentosu oluşturuldu. Parlamentodan seçilen hükümet (bundan sonra İskoçya Ulusal Hükümeti olarak adlandırılacaktır) ülkede yeni bir yapılanma için bir dizi politika belirleyip hayata geçirmeye başladı. Ulusal mimarlık politikası oluşturmak da bunlardan biriydi. İskoçya Ulusal Hükümetinin neden böyle bir politikaya ihtiyaç duyduğunu açıklayan ilk çerçeve programı (**Belge-1**) ve daha sonra oluşturulan tartışma platformundan çıkan sonuçlar (**Belge-2**), mimarlıkla ilgili can alıcı konularda iyi ve çok yeni bir örnek olacak niteliktedir.*

İskoç Parlamentosu üyesi ve Kültür ve Spor Bakanı Yardımcısı Rhona Brankin çerçeve programı şöyle tanıtıyor:

“İskoçya İçin Koalisyon Antlaşması’nın ulusal hükümetin programı için ortaya koyduğu konulardan bir tanesi ‘Yaratıcı İskoçya’ temasıydı. Bu temanın temelinde hükümetin, kültür ve sanatın yeni İskoçya’da toplum ve yurttaşlık bilinci ve gururunu biçimlendirmede merkezi bir rol üstlendiğine olan inancı vardı.

“Mimarlığın amacı yalnızca temel ihtiyaçların büyük bir bölümünü karşılamak değil ama aynı zamanda bir ulus olarak hedeflediğimiz sosyal ve kültürel değerleri yansıtmak olduğundan, bütün sanat dalları arasında mimarlık hükümetin bu vizyonunu gerçekleştirmede çok benzersiz bir katkı sağlayacaktır.

“Koalisyon anlaşmasında hükümet ilk kez mimarlık için ulusal bir politika geliştirme kararı aldı. Bu belge bu politikanın gerçekleştirilmesinin ilk adımıdır. Belgede, hükümetin mimarlığın sosyal, kültürel, çevre ve ekonomi gibi alanlara katkıları hakkındaki görüşleri ortaya konmaktadır. Belge, politikanın tanıtılmasında hükümetin rolünü tanımlamakta ve politika geliştirilmesi için gerekli eylem çerçevesini çizmektedir. Belgenin amacı, birey ya da toplum olarak yaşamımız için iyi bina tasarımının önemi konusunda bilinci yükseltmek ve iyi bir mimarlığın ortaya çıkması için tartışma açmaktır. Binaların kullanıcıları ve üreticileri arasında bir diyalog başlatılması amaçlanmaktadır ki bu diyalog İskoçya’da mimarlığın ve yapı çevrenin kalitesini yükseltmek için yapılması gerekenlerin başlangıcıdır.”

Belge:1

İSKOÇYA ULUSAL HÜKÜMETİNİN İSKOÇYA İÇİN ULUSAL MİMARLIK POLİTİKASI GELİŞTİRİLMESİ ÖNERİSİ

Giriş

İnsan yaşamıyla binalar arasında temel ve karşılıklı bir bağımlılık vardır. Bireysel veya toplu, neredeyse bütün faaliyetlerimiz ikamet ettiğimiz binaların içinde gerçekleşmektedir. Binalar yaşamımız için o kadar önemlidir ki çoğu zaman onları verili bir olgu gibi algılarız ve onları basitçe gündelik varoluşun arka fonu olarak kabul ederiz. Oysa binalar verilmez; bilinçli bir şekilde yapılırlar ve nasıl yapıldıkları yaşam kalitemizi çok ciddi bir biçimde etkiler. Bu yüzden binaların nasıl yapıldıkları, tasarımları ve biçimlendirilmesine katkıda bulundukları yapıları çevreler hepimizi ilgilendiren konular olmalıdır.

Binalar bize hizmet verir ve biz de onlarla çok karmaşık ilişkiler kurarız. Şüphesiz temel amaçları bir barınak sağlamaktır. Ancak binalar sadece kullandığımız ürünler değildir. Binalarda aradığımız sadece pratik şeyler değildir. Binalarımızın sağlam, kalıcı ve elverişli olmasını doğal olarak beklerken, aynı zamanda sosyal ve kültürel ihtiyaçlarımıza cevap verip sürdürmelerini de isteriz. Bu ihtiyaç ve beklentiler evlerimizde kendimizi güvenli ve huzurlu hissetme arzumuz kadar özel ve mahrem olabilirler veya kentlerdeki kamu binalarımızın kültürel ve ulusal kimliğimizi yansıtmaları ihtiyacı kadar genel ve sembolik olabilirler. Binalar insanların bu ihtiyaç ve beklentilerine cevap verdiklerinde yani salt kullanımdan daha fazlasını sağladıklarında, yaşamlarımızı zenginleştiren, hatırlamaya değer yerler haline alırlar.

Binalar sadece yaşamımıza kattıkları için önemli değildir. Binalar mekanları kaplarlar ve içi ve dışıyla, özel veya kamusal alanlarıyla birlikte varolurlar. Binalar tek başlarına faaliyetlerimize ev sahipliği yaparken, bina toplulukları kasaba ve kentlerimizi tanımlar ve biçimlendirirler ve peyzajımızı geri dönülmez bir biçimde değiştirirler. Binalar, birey olarak bizlerin faaliyetlerine düzen, anlam ve değer getirebildikleri gibi, kolektif varoluşumuz da kentsel ve kırsal çevremizin fiziksel kalitesiyle daha az ve daha çok insani hale getirilebilir. Kasaba, kent ve kırsal bu fiziksel kalitesi yalnız bizim refahımız için değil aynı zamanda bizim hakkımızda başkalarına anlattıkları için de önemlidir.

Bir ulus ve onun kültürü diğerlerinin imgeleminde büyük ölçüde kasabaları kentleri ve peyzajlarıyla tanımlanır. İskoçya dünyaca ünlü ve yüksek kaliteli kentsel silüetleri ve doğal peyzajı ile şanslıdır. Bütün binalarımız ne kadar mütevazı bir ölçekte olursa olsun, çevreleriyle kurdukları ilişkiyle, kamusal mekanları tanımlama biçimleriyle, doğal peyzajla uyumlarıyla, İskoçya'nın değişik kentsel ve kırsal geleneklerini koruma ve zenginleştirme konusunda çok önemli bir rol üstlenmektedir.

İyi Mimarlığın Değeri ve Yararları

Mimarlık iyi bina inşa etmekten daha fazla bir şeydir. Mimarlık asla vazgeçilemeyecek insani değerleri güçlendiren ve yansıtan binaların pratik ve işlevsel problemlerine çözüm bulmanın yollarını arar ve bunu hoşla gidici, zarif ve zevk verici biçimlerle yapar. Mimarlık, fikir ve ideallerin inşa edilmiş biçimi demektir.

Mimarlık , insanları içinde daha eğlenceli ve verimli yaşayıp çalışacakları, çalışan toplulukların gelişebilmesini teşvik edici çevreler sağlayabilmenin yollarını arar. İyi ve

yaratıcı bir tasarım yoluyla, aile yaşantısının pek çok ihtiyacını karşılayan, dolayısıyla sosyal etkileşim ve bir araya gelme fırsatlarını yaratan ve toplum yaşamını güçlendiren evler yapabiliriz. Çalışmak ve öğrenmek için iyi eğitim mekanları sağlayabiliriz. Çalışanlar için en basit bir görevi bile zevkli bir deneyim haline getirebilecek ve faaliyetlerimizi sürdürme ve yönetmede yeni yollar bulmaya cesaretlendirecek çalışma mekanları yapabiliriz. Hastalara hak ettikleri güven ve kıymeti veren ve nekahet dönemlerini geçirecekleri rahat ve konforlu sağlık binaları yapabiliriz. Sanat ve kültürümüzün zenginliğini gösterebilecek ve yaşamı daha dolu yaşamamıza ve anlamamıza yardımcı olacak kültür binaları yapabiliriz. Ve ortak beklentilerimizin odaklanacağı ve onların güçlü sembolleri olacak kentsel kamu binaları yapabiliriz.

İyi bina tasarımı ve iyi mimarlık, sosyal değerleri güçlendirir ve yapılı çevremize, hepimizin yararına olacak uyum ve düzeni getirir.

İnşaat Süreci

Bina yapmak, tasarımı ve inşaatı karmaşık bir faaliyettir. Pahalı, zaman alıcı ve riskli bir iştir. Bu faaliyet içinde sigortacılar, yatırımcılar, emlak şirketleri, danışmanlık hizmetleri verenler, müteahhitler, parça ve malzeme tedarikçileri ve teknik uzmanlar gibi çeşitli ve çoğu zaman çıkarları çatışan taraflar yer alır. İnşaat süreçleri yasal ve sözleşmelere bağlı özel yükümlülüklerle düzenlenir ve rekabetçi pazar ekonomisinin bir parçasıdır.

Bina yapımının işverenleri çoğu zaman onları kullanacak olanlar değildir. Bu yüzden çıkarları bir süreç olarak inşaata ve ürün olarak binaya odaklanır. Beklentileri büyük ölçüde pragmatik, niceliksel ve pazarın değerlerinin kontrolündedir.

Öte yandan binaların kullanıcılarının ve oluşturdukları toplulukların istekleri oldukça farklıdır. Büyük ölçüde kişisel ve niteliksel ve sosyal, kültürel değerleri yansıtır.

Geleneksel olarak işverenlerin ekonomik ve pratik hedefleriyle daha geniş toplulukların sosyal ve kültürel beklentilerini tasarım süreci yoluyla uzlaştırmak mimarın görevidir. Toplumun çıkarlarının savunucusu olmak ve müşterisinin çıkarlarına hizmet etmek ve onları korumak mimarın özel yeteneği ve görevidir. Bu zor ve çaba gerektiren bir görev. Son yıllarda yapı sektöründeki hizmet satın alma uygulamasında yeni biçimler ve yeni sözleşme düzenlemeleri ile, yeni uzman rolleri ortaya çıkmıştır. Mimarın herkesin çıkarlarını gözeten genel uzmanlık rolü de gittikçe azalmaktadır.

Oysa iyi mimarlık inşaat sürecinde tek bir tarafın çabasıyla yapılamaz. İyi mimarlık bir çok disiplinin yaratıcı işbirliğinin ürünüdür. Mimarlar ve mesleki örgütleri temel görev üstlenirler. Ancak inşaat sürecine bütün katılanların binaların yaratılmasına ve kalitesine katkıda bulundukları için ortak sorumluluğu kabul etmeleri gerekir. Binaların kalitesi, bütün tasarım, satın alma ve inşaat süreçlerinde alınan kararların temel hedefi olmalıdır. Kalite kümülatiftir ve inşaat sürecinin herhangi bir aşamasında herhangi bir tarafın çıkarlarından taviz verebilmesiyle sağlanır. İyi mimarlık yüksek kaliteli, uyumlu bir yapılı çevre, ancak bunu hedefleyen bir satın alma, tasarım ve inşaat süreci yaşanmasıyla mümkündür.

İçinde iyi mimarlığın yeşerebileceği ve bizler için binaları yaptıranların meşru hedefleriyle hizmet ettikleri daha geniş toplulukların beklentilerinin eşit olarak karşılanabileceği bir inşaat sürecini teşvik etmeye ihtiyacımız var.

Hükümetin Görevleri:

Hükümetin mimarlıkta ilgilenmesinin ve onun teşvik edilmesinin sorumluluğunu almasının üç ana nedeni vardır.

Birincisi, mimarlık bir ulusun hem mirasının bir parçasıdır, hem de bu mirasa yeni katkılarda bulunur. İskoçya'nın mimari mirası İskoçya'nın ve İskoç halkının tarihinin elle tutulur, gözle görülür kayıtlardır. Tek başına kendi değerinin yanı sıra arkeoloji, tarih, mimarlık ve yapı malzemelerini anlamak açısından hayati öneme sahiptir. Bir yer ve kimlik duygusu oluşturur ve kent silüetinin, peyzajın, ekoloji ve kültürün çeşitliliğine katkıda bulunur. Aynı zamanda önemli sosyal, ekonomik, eğlendirici, dinlendirici ve eğitici bir kaynaktır. Gündelik yaşamın pek çok alanına dokunan ve bugün ve gelecek için geçmişten dersler çıkaran neşe ve ilham kaynağıdır. Mimari miras, ulusal mirasın bir daha yeri doldurulamayacak bir parçasıdır ve hükümet gelecek kuşaklar için onu korumak zorundadır. Bugünkü zor görevimiz geçmişte yapılanlarla aynı kalite ve öneme sahip binalar ve yapıları çevre oluşturmaktır.

Değerli tarihi binaların yanına binalar yapmak ise özellikle zor bir iştir. Bugün inşa ettiklerimizin geleceğe taşınacak ve korunmaya değer mirasımız olacağından emin olmalıyız. Bu nedenle, hükümetin, İskoçya'nın mimari mirasına sahip çıkma ve koruma sorumluluğu, yeni mimarlığın da İskoçya'nın bugünkü ve gelecekteki mirası olduğu düşüncesini içine alacak biçimde genişletilmelidir.

İkinci olarak hükümet mimarlıkla kültürel bir olgu olduğu için ilgilenmektedir. Mimarlık kültür yaşamımızın önemli bir manifestosudur ve canlı, sağlıklı bir kültürel yaşam bir ulusun refahı ve başarısı için hayati öneme sahiptir. Kültürümüzle, görsel sanatlarımızla, mimarlık, edebiyat, tiyatro, müzik ve sinema yoluyla kimliğimizi tanımlarız ve değerlerimizi, beklentilerimizi seslendiririz. Kültürel faaliyetler hayal gücü, yaratıcılık ve yenilik içerir. Yenilik ise yaratma kapasitesi, yeni bir geleceği hayal etme, değişen dünyanın dayattıklarına uyum sağlama becerimizin temelidir. Bütün sanatlar içinde mimarlık en kamusal ve en dayanıklı sanattır. Bu yüzden mimarlığa özel bir ilgi gösterilmesi ve teşvik edilmesi hükümetin ulusal kültür politikası dahilinde büyük bir sorumluluk alanıdır.

Üçüncü ve son olarak, mimarlık hükümetin özel ilgi alanıdır çünkü inşaat faaliyetleri ulusun yararlandığı hizmetler ve altyapının modernleştirilmesi ve sosyal gelişmeyi güçlendirecek hükümet politikalarının yaşama geçirilmesi için en önemli mekanizmalardan biridir. Sosyal dışlanma, evsizlik, suç ve sürdürülebilirlik gibi politika ile ilgili sorunlar ve konut, sağlık, eğitim ve sanayi gibi politika gerektiren alanlarda mimarlığımızın ve yapıları çevremizin kalitesi, politikaların başarılı bir biçimde uygulanması için ana belirleyicidir. Mimarlığın uyumlu, insani ve sürdürülebilir çevreler yaratma kapasitesi yoksa, başarılı politika uygulama beklentilerimiz boşa çıkacaktır. Eğer bugün yaşadığımız ve gelecekte karşılaşacağımız sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlarla etkin bir biçimde başa çıkabileceksek mimarinin hayal gücüne ve onun düzenli ve sistemli uygulamalarına ihtiyacımız vardır.

Eylem Planı

Bu belgenin amacı mimarlığın önemi ve iyi bina tasarımının değeri ve yararları hakkında hükümetin inancını ortaya koymaktır.

Rekabetçi pazar ekonomisi içinde, binayı yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak ele almak ve inşaat sürecinin de bu yönüne ağırlık verme eğilimi vardır. Ama bu eğilim, binanın amacını

çok sıradanlaştırır. Binanın temel ve hiçbir şekilde küçümsenmeyecek amacı barınma ve rahatlık ihtiyacı, yaşama ve çalışma için uygun mekanlar, başkalarıyla bir araya gelerek toplum yaşamını paylaşma gibi insan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu ihtiyaçları, insani değerleri öne çıkaracak ve zenginleştirecek, mimari mirası koruyup, geliştirecek ve doğal çevreye zarar vermeyecek şekillerde karşılamak ise mimarlığın amacıdır.

Bu nedenle mimarlık tartışma ve politika dışına itilemeyecek kadar önemlidir. Eğer sosyal, kültürel, ekonomik ve çevreyle ilgili hedeflerimize ulaşmak istiyorsak; eğer İskoçya'yı yaşamak ve çalışmak için iyi ve gezip görmeğe degecek bir yer haline getireceksek, mimarlığımızın ve yapıli çevremizin kalitesine daha fazla önem vermemiz gerekmektedir. Ve eğer bunu başaracaksak, İskoçya'nın bir mimarlık politikasına ihtiyacı vardır. Bu belge, böyle bir politikayı geliştirmenin ilk adımıdır. Politikanın daha detaylandırılması ve uygulanması için bir strateji oluşturmak yolunda yapılacak çok iş vardır. Ama genelde mimarlığın yönelmesi gerektiğine inandığımız politika için şimdiden sorunları saptayabilir ve bir eylem planı tanımlayabiliriz.

İskoçya Ulusal Hükümetinin;

- iyi bina tasarımı ve mimarlığın önemi;
- bunun bireylere ve topluma sağladığı sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel yararları;
- mimarlığın hükümetin ilgi alanı oluşu ve
- hükümetin yapabilecekleri

şeklinde özetlenebilecek dört ana tema etrafındaki görüşleri 2000 yılında kamuoyunda tartışmaya açıldı. Bütün ülkede, kuzeyinde Melrose ve Ayr ile güneyinde Stronway ve Inverness kentlerini de içine alacak şekilde, raporla ilgili halka açık toplantılar düzenlendi. Bu toplantılara 400'den fazla kişi katıldı. Raporun 6000'den fazla kopyası İskoçya, Birleşik Krallık ve Avrupa'da dağıtıldı. Bireylerin ve örgütlerin görüşlerini yansıtan 145 yazılı cevap alındı. Mimarların çoğunluğu temsil ettiği toplantılara, tasarımla ilgili diğer meslek üyeleri, sivil toplum örgütleri, müteahhit ve emlak şirketleri, konut dernekleri, yerel yönetim temsilcileri, sanat kuruluşları, akademi ve mimarlık okulları, profesyonel kuruluşlar, uzmanlar katıldı. Toplantıların sonuçları ve yazılı cevaplardan oluşan görüşler hükümet raporunun 4 ana temasını detaylandıran 22 konu başlığı altında yayınlandı. Bu görüşler katılımcıların çoğunluğunun görüşleri olup, hükümetin bağlayıcı görüşleri değildi.

Belge-2

İSKOÇYA ULUSAL HÜKÜMETİNİN İSKOÇYA İÇİN ULUSAL MİMARLIK POLİTİKASI GELİŞTİRİLMESİ ÖNERİSİNİN KAMUOYUNDA TARTIŞILMASINDAN ÇIKARILAN SONUÇLAR

1) Genel Bakış

Mimarlık değişik politikaların ve İskoçya Ulusal Hükümetinin sorumluluk alanlarının kesiştiği bir noktadadır. Beklentilerin gerçekleştirilebilmesi için yeterli maddi kaynak ayrılmalıdır. Uygulanacak politika bütün yapıları çevreyi, kamusal alanları ve kırsal ve kentsel peyzajı içine alacak şekilde genişletilmeli ve mimari mirasa ve onun gelecekteki ekonomik ve kültürel rolüne daha fazla önem verilmelidir. İnşaat sürecinde mimarlar dışında yer alan diğer ilgililerin yani müşterilerin, diğer uzmanların ve inşaat sanayiinin bizzat kendisinin görüşleri mutlaka alınmalıdır.

2) Mimarlığın Sosyal Değeri

Kamu sektörü, yaptırdığı binalarda yüksek kaliteyi mutlaka aramalıdır. Konut sorunu pek çok ilgili sorunun temelinde yatan sorundur ve konutların kalitesi toplumdaki değerlerinin ölçütüdür. Özel sektörün yaptırdığı konutlar uyum ve düzen içinde yaşayan toplulukların oluşturulması için gereken özellikleri göz önüne almama eğilimindedir. Kullanıcı katılımı ve topluluklara danışma, toplumu güçlendirir. Medya, mimarlığın sosyal içeriğini yansıtmamaktadır ve genel olarak mimarlığın sosyal geçmişi ve arka planı anlaşılamamaktadır.

3) Mimarlığın Kültürel Değeri

Kültür politikasının stratejisiyle mimarlık politikası arasındaki ilişkinin çok net olarak tanımlanması gerekmektedir. Mimarlığın, çevre, konut ve kentteki mekanlarla birlikte ele alınacağı bir kültürel bilinçlenme gerekmektedir ve bina tasarımında daha yüksek beklentilerin oluşturulması için kültürel yaklaşımımızın değişmesi gerekmektedir. Ekonomik ve kültürel yenilenme birlikte götürülmelidir. Yeni yerleşim biçimleri ve küreselleşme ulusal kimliği erozyona uğratmaktadır ama aşırı tutucu bir İskoç kimliğinin de teşvik edilmemesi gerekmektedir. Kültürüne güvenme konusu, diğer Avrupa ülkelerinde güçlüdür ve özellikle İskandinav ülkeleri ve Hollanda'dan öğrenilecek dersler vardır.

4) Mimarlığın Çevresel Değeri

Yapılı çevre, sürdürülebilir bir kalkınma için ulusal stratejinin bir parçası olmalıdır. Kalkınmanın kontrol altında olabilmesi için daha bütüncül düşünme teşvik edilmelidir. Birleşik krallığın özel politikaları olan Özel Finans Girişimi (PFI) ve Kamu Özel Sektör Ortaklığı (PPP) gibi özel sektörü kamuda yatırma teşvik eden politikaların sürdürülebilir bir yapılaşmayı ne ölçüde güçlendireceğın kurallara bağlanması gerekmektedir. Katma değer vergisi (VAT)'nin yeni ve eski binalar için farklı uygulanması varolan binaların yeniden kullanılmasından ziyade yeni bina yapımını teşvik etmektedir. Özel konut projeleri, seçilen yerleşim alanları ve planları yüzünden insanları otomobile bağımlı kılmakta ve bu da çevreyle ilgili hedeflere ulaşmayı engellemektedir.

5) Mimarlığın Ekonomik Değeri

İyi bina tasarımının ekonomik değeri, etkisini sayısal anlamda ölçmenin zorluğu yüzünden genellikle göz ardı edilmektedir. Sürdürülebilir tasarımın ve varolan yapı stokuna yatırım yapmanın ekonomik faydalarının daha iyi anlaşılması gerekmektedir. Kentlerdeki yeniden yapılandırma bölgelerindeki binaların kalitesi, yabancı yatırımcıları cezbetmek için önemli bir etkindir. Mimarlık, İskoçya'nın yaratıcı sanayilerinin bir parçası olarak teşvik edilmelidir.

6) Mimarlığın Turizm Açısından Değeri

İskoçya'da mimarlığın ve bugünkü yapılı çevrenin varolan potansiyeli, İskoçya'ya turist çekmek için daha etkili kullanılmalıdır. Tarihi binaların korunmasıyla, çağdaş İskoç mimarisinin desteklenmesi arasında daha iyi bir denge kurulması ihtiyacı vardır. Glasgow'da 1999 yılında yapıldığı gibi, kentlerde düzenlenen sanatsal, ticari, sosyal etkinlikler, turist çekmek için önemlidir ve yerel mimarlık merkezleri bunları düzenleyebilir. Önerilen Ulusal Parklara bitişik veya onların içinde geliştirilecek projelerde açıkça belirlenmiş tasarım ölçütlerine ihtiyaç vardır.

7) İskoç Mimarların Yurtdışında Çalışması

Uluslararası değişim fırsatları, daha gelişmiş fikirlerin ortaya çıkmasını, diğer ülkelerdeki en iyi uygulamaların keşfedilmesini sağlar ve yaratıcı yeteneğin boşa gitmesini engeller. Yeni gelişen iletişim teknolojisi, İskoç mimarlık ve tasarım şirketlerinin yurtdışında ortak girişimlerde yer almasını kolaylaştırmaktadır. Uluslararası yarışmalardaki başarılar, İskoç mimarlık pratiğinin gelişmesine ve İskoç mimarlığının profilinin yükselmesine yardım eder ve bu yarışmalardan öneri ve kaynak elde edilebilir.

8) Tasarım ve İnşaat Süreci

PFI ve PPP gibi yeni satın alma yöntemlerinin tasarım kalitesini artırdığı henüz net olarak gözlenmemektedir. Ancak daha geleneksel satın alma yöntemlerinin de doğaları gereği zıtlıklar içerdiği ve müşteriye zaman ve maliyet açısından kötü hizmet sunduğu şeklindeki kaygılar da göz önünde bulundurulmalıdır. Ücretlerdeki azalma, tasarım kalitesini ve danışman seçimini olumsuz etkilemektedir. İyi mimarlığın gerçekleşmesi, yüksek kaliteli tasarım konusunda net bir görüşü ve isteği olan iyi bilgilendirilmiş müşteriye bağlıdır. Bina kullanıcılarının ön tasarım aşamasında sürece katılması ve tasarımın gelişme aşamasında daha geniş topluluğun süreçte yer alması bir rutin olarak ele alınmalıdır. İnşaat sanayii bir kariyer seçeneği olarak cazip hale getirilmeli, ayrımcılık yapılmamalı ve çalışanların statüleri yükseltilmelidir.

9) Planlama Sistemi

Kamunun çıkarları açısından yasal bir planlama sisteminin getirilmesi konusunda genel bir kabul vardır. Ancak varolan planlama sistemi, iyi bir tasarım oluşturma konusunda başarısız kalmıştır. Çünkü mevcut tasarım standartları, güvenli, düşük risk ihtimalli, varolanı sürdürme ya da taklit tasarımı güçlendirme eğilimindedir. Planlamacı mimar veya kentsel tasarımcı gibi disiplinlerarası çalışan profesyonellerin sayısı azalmaktadır ve planlama komitelerindeki üyelerin tasarım konusunda beceri ve eğitimleri genellikle yoktur. Planlama, gelişmeyi etkileyen diğer zorunlu standartlar arasında daha fazla yer almalıdır. Binalarla ilgili bütün planlama başvurularında profesyonel tasarım zorunlu bir şart olmalıdır. Yol inşaat standartları

daha esnek olmalı, ama koruma alanlarında, banliyö ve kırsal kesimlerdeki projelerin standartları yükseltilmelidir. Planlama başvuruları internet üzerinden kamuoyu görüşüne açılmalı ve alınacak kararlar üzerinde daha çok söz sahibi olması için kamuoyu teşvik edilmelidir.

10) İnşaat Mevzuatı

Mevzuat, bitmiş işi temel alan bir yaklaşımla tasarıma ve yeni inşaat tekniklerine daha uygun hale getirilmelidir. Standartların kapsamı işçilik, sağlamlık ve süreklilik gibi niteliksel özellikleri de içine alacak şekilde genişletilmelidir. Sürdürülebilir tasarım ve kalkınma için inşaat standartlarının daha çok kullanılması gerekmektedir. İnşaat standartları, tarihi binalara uygulanırken daha dikkatli olunmalı ve kamunun güvenliğini düşünme ile tarihi dokunun karakterini koruma arasında bir denge kurulmalıdır.

11) İşveren Olarak Kamu Sektörü

Kamu sektöründe satın alma yöntemi olarak PFI ve PPP'nin kullanılması özellikle tasarım kalitesi sağlama ve sosyal, kültürel hedeflere ulaşma açısından getirecekleri konusunda yeniden gözden geçirilmelidir. Tasarım, kamu sektörü satın alımlarında öncelikli hale getirilmeli ve proje sponsorlarının tasarımla ilgili konularda eğitilmesinin fırsatları yaratılmalıdır. Kamu sektörü satın alımlarında yarışmalar daha sık açılmalıdır. Almanya ve Finlandiya buna iyi örneklerdir.

12) Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin iyi mimarlığı sağlama becerileri, bütçe kısıtlamaları, teknik hizmetler bölümlerine verilen düşük statü ve baş mimar görevinin ortadan kaldırılmış olması nedeniyle azalmaktadır. Bölgede yaşayan ve serbest çalışan mimarlar, mimarlığın gelişmesi ve üst düzeyde temsil edilebilmesi için yerel yönetime danışman olarak alınmalıdır ve yerel yönetimler iyi bir mimarlık için yerel ve ulusal kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalıdır. Yerel yönetimler, kendi sorumluluk alanlarında önemli konularda fikir yarışmaları düzenlemelidir.

13) Eğitim

Eğitim kurumlarında mimarlık ve yapılı çevre hakkında modern veya tarihi binalar, inşaat alanları ziyaret edilerek projeler bazında, mimarlar ve mimarlık okullarıyla ilişkiye geçilerek bilgi verilebilir. Okul binalarının kendileri ve çevreleri iyi birer eğitim malzemesidir. İyi tasarımın faydalarını öğrencilere anlatmanın en iyi yollarından biri, iyi tasarlanmış okullar inşa etmektir. Öğretmenlerin eğitim programlarına mimarlığı ve yapılı çevreyi katabilmeleri için materyal ve hizmet içi eğitim verilmelidir.

14) Yetişkin Eğitimi

İşverenler, planlama komiteleri ve politikaları oluşturanlar, tasarım sürecini anlamada ve önemini kavramada temel alınacak gruplardır. Bilgiye ulaşılmasının çok çeşitli yolları vardır. Kurum ve kuruluşlarda halka açık tanıtım günleri, akşam kursları, konuşmalar, özel günler,

ziyaretler, yarışmaların sonuçlarının ve pilot projelerin yayınlanması, mimarlık merkezleri arasında bir iletişim ağı oluşturulması, İskoçya mimari yaylığı basılması ve internetin bilgiyi yayma ve tartışma başlatmak için kullanılması gibi yöntemler bu amaçla kullanılabilir.

15) Toplumsal Katılım

Okul gibi sosyal bina tiplerinin tasarım ve gelişim sürecine toplumsal katılım faydalı olabilir. Ancak PFI ve PPP gibi satın alma yöntemleri bu katılımın önünde engel teşkil edebilir. Kolektif konut yapımı ve mahalle örgütlenmelerinin çalışmaları toplumun katılım yoluyla güçlendirilebileceğinin örnekleridir. Bunların mimarlık mesleğiyle ortaklığı yoluyla tasarım ürünleri de iyileştirilebilir. Planlama kamusal katılım için esas alandır ve yerel bölge eylem planlarıyla, önemli inşaat önerileriyle ilgili halka açık toplantılarla, internetin yaygın kullanımı yoluyla ve proje önerilerinin erişilebilir formatta bilgisayar sunumlarıyla daha da güçlendirilebilir.

16) Medya ve Eleştiri

Yerel ve ulusal gazetelerin sosyal ve kültürel bir olgu olarak mimarlığa daha çok ve düzenli yer ayırmasına ihtiyaç vardır. Yazılı basının, inşaatlarda maliyetin hesaplanandan fazla çıkması, anlaşmazlıklar ve gecikmeler gibi mimarlığın olumsuz yönlerini öne çıkarma eğilimi vardır. Medyanın konuyu ele alması, mimari yarışmaların daha çok duyurulmasıyla, yeni projeler hakkında eleştirel yaklaşımlara önem verilmesiyle, İskoçya mimarlık yaylığının yayınlanmasıyla, internetin daha yaygın kullanılmasıyla ve mimarlık merkezleri arasında bir iletişim kurulmasıyla iyileştirilebilir.

17) Kurumlar, Kuruluşlar ve Özel Çıkar Grupları

Gönüllü grupların yerel ödüllendirme ve sergi açma çabaları, gençleri hedef alan eğitim programları düzenlemeleri ve toplumsal katılımı cesaretlendirecek girişimleri maddi olarak desteklenmelidir. İskoçya Ulusal Miras Kurumunun koordinatör görevini üstlenmesiyle kırsal alanda tasarım kalitesini arttıracak daha çok şey yapılabilir. Ulusal kalkınma kuruluşları mimarlığın geliştirilmesiyle daha çok ilgilenmelidir. İyi tasarım ve yapı çevre konusunda bilinci yükseltmeyi amaçlayan ulusal bir mimarlık merkezinin kurulmasına ihtiyaç vardır.

18) Sanatçı ve Zanaatkarlar

Sanatçı ve zanaatkarlar projelerin en erken aşamalarında sürece dahil edilmeli ve tasarım ekibinin profesyonel üyeleri olarak kabul edilmelidir. Sanatçılarla mimarlar arasında daha yaratıcı çalışmalar oluşturabilmek için sanatsal değer ilkesi yeniden yaşama geçirilmelidir. Bütün projelerde işverenler, işin sanatsal yönünü de düşünmelidirler. Yapı sektöründe işçilik becerilerini geliştirmeye yardım eden kuruluşlar desteklenmelidir. Yapı sektöründe zanaatkarların katkılarını ve yeteneklerine değer veren bir kültür oluşturulmalıdır.

19) Mimarlık Eğitimi

Mimarlık eğitimi, teknik, mali, ve yönetsel meselelere, kentsel tasarıma, koruma pratiklerine, geleneksel malzeme kullanımına, ayrımcılık yapmayan ve sürdürülebilir tasarıma daha çok

vurgu yapmalıdır. Çeşitli meslek dalları arasında disiplinler arası çalışmalar teşvik edilmeli, planlama ve kentsel tasarım konusunda mezuniyet sonrasında meslek içi eğitim imkanları geliştirilmelidir. Mimarlık eğitim kurumları ile mesleğin uygulanması arasında daha güçlü bağlar kurulmalıdır. İskoçya'daki mimarlık okulları arasında, kaynakların paylaşılması ve ortak araştırmalar geliştirilmesi için daha iyi bir işbirliği sağlanmalıdır. Lisansüstü tasarım eğitimi verecek bir lisansüstü tasarım okulu açılmalıdır. Mimarlık okullarının, yetişkin eğitiminde ve okullarda mimarlığın eğitim programlarına girmesi için kaynak ve materyal sağlama potansiyellerinden yararlanılmalıdır.

20)Yarışmalar

Fikir yarışmaları dışındaki yarışmalar, eğer inşa edileceklerine dair net bir istek, irade ve bunun için ayrılmış maddi kaynak yoksa açılmamalıdır. Yarışmalarda dikkatli bir yönetim ve kaynak ayrılması sağlanmalıdır. Ödüller yarışmayı teşvik edecek bir düzeyde olmalıdır. Yarışmalar içinde, seçimden önce müşteriyle mimar arasında hiçbir diyalog imkanı sağlamaması nedeniyle, tek aşamalı yarışmalar en sorunlu yarışma biçimidir. İki aşamalı yarışmalarda ücret ödemeyen başlangıç çalışmasını sınırlandırmak ve ikinci aşama için seçilenlere bir ücret ödemek daha faydalı olabilir.

21) Maddi ve Diğer Ödüller

Ödüllendirmede teknik konular yetersiz ele alınmakta ve estetik değerlere gereğinden fazla önem verilmektedir. Ödüllerin verilmesi binanın zaman içindeki durumunun gözlenmesinden sonra olmalıdır. Sponsorların tanıtım amaçlarının karar verme sürecine müdahalesi engellenmelidir. Karar verme sürecine geniş kamusal katılımın sağlanması ödülün önemini artırır.

22) Araştırma

İnşaatla ilgili araştırmalar arasında daha iyi işbirliği sağlanmalı ve bulguların açıklanması daha etkili olmalıdır. Varolan teknolojilere alternatif oluşturabilecek ekolojik tasarımla ilgili araştırmalar daha çok desteklenmelidir. Deneysel projeler, yeni fikirlerin ortaya çıkmasını, genç mimarlar için fırsat yaratılmasını ve örnek alınmasını sağlar. Binaların yaşam süreleri boyunca gözlenmesi ve tamamlanmış projelerin ne ölçüde amaçlarına ulaştıklarının değerlendirilmesine daha fazla önem verilmelidir. Tasarım, Ulusal Araştırma Konseyinden maddi destek almak için geçerli bir araştırma faaliyeti olarak tanımlanmalıdır. Mimarlık alanında araştırmaları destekleyecek ulusal bir mimarlık fonu oluşturulmalıdır.

Sonuç

Mimarlık politikasının detaylandırılması ve uygulanması için bir strateji belirlenmesi, daha geniş ve çıkarları farklı kesimlerle tanıştırılması gerektirmektedir. Mimarlık politikası, İskoçya Ulusal Hükümetinin diğer alanlardaki politikalarıyla birlikte ve onlara entegre bir biçimde ele alınmalıdır. Eğer hükümetin ilgili her kademesi politikanın amaç ve hedeflerini benimsemezse politikanın inandırıcılığı zedelenir. Mimarlık politikası ne reçete gibi kısıtlayıcı, ne de sadece beklentileri ortaya koyan bir politika olmalıdır. Politikanın zaman içinde etkin olup olmadığını kontrol etmek önemlidir ve her 3-5 yılda bir yeniden gözden geçirilmelidir.

İskoçya Ulusal Hükümetinin 1999 yılındaki ulusal mimarlık politikası oluşturma yolunda yayınladığı çerçeve belgenin kamuoyunda tartışılmasının ardından yayınlanan bu rapordan sonra hükümet, çeşitli kurum ve kuruluşlar ve farklı çıkar gruplarıyla süreci daha ileri götürmek için fikir alışverişinde bulundu. Bunun sonucunda ortak bazı girişimlerle mimarlığın desteklenmesi, eğitim, hizmet satın alma yöntemleri ve kentsel tasarım konusunda çeşitli adımlar atıldı. Bundan sonra da ikinci adım olarak hükümetin taahhütleri de ikinci bir belgede açıklandı. Bu belgede hükümet beş temel hedef koyuyor. Bunlar:

1. İyi mimarlığın değer ve yararlarını ortaya çıkarma, mimarlığın ulusal ve yerel yaşamdaki rolü ve bina tasarımı süreci ve ürünlerini kavrama konularında tartışmaları özendirme,
2. Tasarımda mükemmelliği arama, mimarlık ve yapılı çevre alanındaki başarıları takdir etme, ödüllendirme ve İskoç mimarlığını yurt içinde ve yurt dışında destekleme,
3. Yerel yapılı çevreyle ilgili konularda kamunun ilgisini ve katılımını artırma,
4. Kamunun finanse ettiği binalarda hizmet satın alma yöntemlerinde, iyi tasarımın hem ekonomik hem de sürdürülebilir bir kalkınma hedefine ulaşmanın aracı olduğu gerçeğini kavratacak bir kalite kültürü oluşturma,
5. Planlama ve inşaat mevzuatının tasarım kalitesini ödüllendirici ve ortaya çıkarıcı rolünü garanti altına alma.

İskoçya Ulusal Hükümeti bu hedeflere ulaşmak doğrultusunda ülkedeki tüm ilgili kurum ve kuruluşlarla, uluslararası kuruluşlarla, internet kullanımıyla, STK'larla, mimarlık okullarıyla ve diğer eğitim kurumlarıyla nasıl bir işbirliği yapılacağını oldukça detaylı bir biçimde açıklamakta ve bunların gerçekleştirileceğini taahhüt etmektedir.

Derleyen ve çeviren: Nilgün KENNEDY